

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 14225

Tarih : 02.10.2025

34741

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Mezopotamya Ajansı'na yansıyan habere göre; Hakkâri'nin (Colemêrg) Kelêtan köyünde 1969 yılında dünyaya gelen Abdullah Muhammed Çiçek, annesi Meryem Çiçek ve babası Muhammed Çiçek'i 1975 yılında Irak güçleri ile pêşmerge arasında çıkan çatışmalarda yapılan bombardımanda kaybetmiştir. Henüz 5 yaşındayken anne ve babasız kalan Çiçek, amcalarının da sahip çıkmaması nedeniyle 15 yaşına kadar farklı evlerde kalarak büyümüş, daha sonra çobanlık ve inşaat işlerinde çalışarak yaşamını sürdürmüştür.

Çiçek, nüfusa hiç kaydedilmediği için 2006 yılına kadar herhangi bir nüfus cüzdanı ya da kimlik belgesine sahip olamamıştır. 2006 yılında kendisine verilen "mülteci kimliği" ile yaşamını sürdürmüştür; ancak yaptığı vatandaşlık başvuruları reddedilmiştir. Ret gerekçesinde, 1984 yılında Hakkâri'nin Çukurca (Çelê) ilçesinde çıkan çatışmalarda nüfus kayıt evraklarının yandığı ileri sürülmüştür.

Yaklaşık 20 yıldır "mülteci kimliği" ile yaşayan Çiçek, bu kimlik nedeniyle her hafta imza vermek zorunda bırakılmıştır. Açtığı vatandaşlık davaları da sonuçsuz kalmış, nihayetinde Mersin Valiliği İl Göç İdaresi tarafından hakkında sınır dışı kararı verilmiştir. Çiçek'in bu karara karşı açtığı iptal davası Mersin 1. İdare Mahkemesi'nin 29 Kasım 2024 tarihli kararıyla reddedilmiş, istinaf başvurusu da Adana Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi tarafından 19 Eylül 2025 tarihinde reddedilmiştir. Böylece Çiçek'in sınır dışı edilmesinin önü açılmıştır.

Abdullah Muhammed Çiçek konuya dair yaptığı açıklamada şu sözlerle seslenmiştir: "Babam ticaret yapıyordu, Irak sınırında çalışırken annemle evlenmiş. Ben 5 yaşındayken annem ve babam bombardımanda öldü. Amcalarım sahip çıkmadı, 15 yaşına kadar farklı evlerde kalarak büyüdüm. Daha sonra çobanlık ve inşaat işlerinde çalıştım. Ankara'da bana 'kimliksiz olunmaz' dediler, başvuru yaptım. Ama akrabalarım destek olmayınca devlet beni incelemeye aldı ve mülteci kimliği verdi. 20 yıldır her hafta imza atıyorum. Açtığım davalar reddedildi. Şimdi sınır dışı edilmek isteniyorum. Ben Iraklı değilim, Türkiye vatandaşıyım. Şu anda vatansızım. Vatandaşlığımın verilmesini, sesimin duyulmasını istiyorum."

Oysa ulusal ve uluslararası hukuk açısından mesele açıktır:

- 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, doğumla vatandaşlık kazanımını esas almakta; devletin kayıt eksiklikleri, kişinin bu hakkını ortadan kaldırmamaktadır.
- Türkiye'nin taraf olduğu 1954 Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme ile 1961 Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme, kişilerin vatansız bırakılmamasını devletlere yükümlülük olarak getirmektedir.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi, kimlik hakkını ve özel hayata saygıyı güvence altına almakta; kimliksiz bırakılmak ve doğduğu ülkeye "yabancı" muamelesi görmek bu hakkın ağır bir ihlali oluşturmaktadır.
- BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile Çocuk Hakları Sözleşmesi, doğumla birlikte kimlik hakkını temel bir insan hakkı olarak tanımlamaktadır.

Devletin arşiv ve kayıt sistemlerindeki eksiklikler, yurttaşın kimlik ve vatandaşlık hakkını ortadan kaldıramaz. Abdullah Muhammed Çiçek'in sınır dışı edilmesi yalnızca ulusal mevzuata değil, aynı zamanda Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere de açıkça aykırıdır. Bu karar, bir kişiyi "vatansız" bırakmanın ötesinde, Türkiye'de benzer durumda olan yurttaşların da ciddi bir hak ihlali riski altında olduğunu göstermektedir. Vatandaşlık, devletin lütfu değil; doğumla kazanılan, korunması ve güvence altına alınması gereken temel bir haktır.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri'nin Kelêtan köyünde 1969 yılında doğmuş ve yaşamını kesintisiz biçimde Türkiye'de sürdürmüş olan Abdullah Muhammed Çiçek'in yurttaşlık başvuruları hangi gerekçelerle reddedilmiştir?
2. 1984 yılında Çukurca'da çıkan çatışmalarda nüfus kayıt evraklarının yandığı iddiası, bir yurttaşın doğuştan sahip olduğu vatandaşlık hakkını ortadan kaldırmaya yeterli midir? Bu konuda Bakanlığınızın hukuki dayanağı nedir?
3. 2006 yılında kendisine verilen "mülteci kimliği" hangi mevzuata dayanılarak düzenlenmiştir? Türkiye topraklarında doğmuş bir yurttaşın mülteci statüsü verilmesi hangi hukuki gerekçeyle açıklanmaktadır?
4. Abdullah Muhammed Çiçek'in her hafta imza atmak zorunda bırakılmasının yasal dayanağı nedir? Bu uygulamanın kaldırılması yönünde Bakanlığınızın bir girişimi olacak mıdır?
5. Abdullah Muhammed Çiçek hakkında verilen sınır dışı kararı hangi ülkeye yöneliktir? Irak ile hiçbir fiili bağı bulunmayan bir yurttaşın Irak'a gönderilmesi ulusal ve uluslararası hukuk açısından nasıl izah edilmektedir?
6. Bakanlığınız, Abdullah Muhammed Çiçek'in mağduriyetinin giderilmesi ve kendisine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığının verilmesi yönünde herhangi bir idari işlem başlatacak mıdır?
7. Benzer durumda doğmuş, ancak nüfus kayıtlarına geçirilmediği için vatandaşlık hakkı tanınmayan kişiler için kapsamlı bir çözüm ve özel düzenleme yapılması yönünde Bakanlığınızda herhangi bir çalışma yürütülmekte midir?